یکشنبه ۱۳ خرداد ۱۴۰۳ ■ ۲۴ ذی‌القعده ۱۴۴۵ ■ سال سی‌ودوم ■ شماره ۹۱۱۵

همشهری فرهنگ شهر

رئیس مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره) درباره لزوم ارائه تصویر درست از امام به نسل جوان می‌گوید

اندیشه‌های امام را تکرار کنیم

گزارش
الناز عباسیان
روزنامه‌نگار

مقام معظم رهبری بارها خاطرنشان کردند که دشمنان، نسل جوان را نشانه گرفته‌اند تا خاطره تاریخی‌شان نسبت به امام(ره) و انقلاب را کم‌رنگ کنند. این در حالی است که امام(ره) باور قوی نسبت به جوانان داشته و معتقد بودند که جوانان سرمایه‌های ارزشمند معنوی یک کشورند و از همین رو بود که نگهداشت، حفظ و رشد این سرمایه‌ها را بسیار مهم تلقی می‌کردند. بنابراین سبک زندگی امام(ره) باید به نسل جوان و نوجوان آموزش داده شود و آنها باید دریافت ملموس و محسوس پیدا کنند. باید با استفاده از ابزارهای نوین تصویری درست از امام(ره) ارائه شود و اگر غفلت کنیم فرزندان‌مان تصویری از امام(ره) خواهند داشت که دشمنان‌مان خواسته‌اند. در این زمینه با حجت‌الاسلام دکتر علی کمساری، رئیس مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره) گفت‌وگو کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

در اندیشه امام(ره) نوجوانان و جوانان چه جایگاهی دارند؟

اجازه بفرمایید در آستانه ایام سالگرد رحلت جانسوز حضرت امام خمینی(ره) به روح بلند ایشان درود بفرستم و یاد و خاطره همه شهدای اسلام به‌ویژه رئیس‌جمهور محبوب و مردمی حضرت آیت‌الله شهید رئیسی وهمراهان عزیز ایشان را که در راه خدمت به کشورمان و اعتلا و عظمت این مردم جان خودشان را فدا کردند، گرامی بدارم.

امام(ره) حکیمی ژرف‌اندیش بود که از آغاز نهضت اسلامی با نگاه اندیشمندانه خود موجب بیداری دینی قشر عظیم جوانان این مرز و بوم شد. ایشان در آغاز حرکت الهی خود در نجف اشرف تمامی جوانان روحانی و دانشجو را با نگاهی نو، همه‌سویه، ژرف و جامع به دین فراخواند و فرمود: «حس مسئولیت نسل جوان و کوشش‌های بی‌شائبه آنان در راه دفاع از اسلام و نوامیس قرآن مجید در خور تقدیر و امیدواری است. اینجانب در این تبعیدگاه ثانوی، چشم امیدم به جوانان روحانی و دانشگاهی مسلمان بوده و انتظار دارم که با تهذیب نفس و اخلاص، مطالعات و تحقیقات وسیع و دامنه‌داری را در زمینه شناخت احکام اسلامی و مبانی نورانی قرآن آغاز نمایند؛ اسلام واقعی را بشناسید و بشناسانید.»

نگاه ویژه حضرت امام(ره) به جایگاه خانواده را می‌توان در رفتار و کردار ایشان با خانواده‌شان رصد کنیم. شما به‌عنوان صاحب‌نظری که سال‌ها در این حوزه مطالعه و تحقیق داشته‌اید برایمان از اعتقادات و اصولی که حضرت امام(ره) پیرامون جایگاه خانواده داشتند بگویید؟

حضرت امام(ره) معتقد بودند که نقش زن و مادر در جامعه بالاتر از نقش مردان است و این در شرایطی بود که علاوه بر توصیه‌های عمومی به جامعه، خود نیز عامل این معنا بودند. امام بزرگوار در هیچ‌یک از مقاطع حساس زندگی خویش چه در دوران مبارزه و چه تبعید و چه در دوران پیروزی و استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران و در کسوت رهبر جامعه، از خانه و خانواده خویش غافل نبودند. نامه‌های نگارش یافته توسط ایشان به همسر گرامی‌شان و فرزندان، نوه‌ها و عروس‌ها همه نشان از توجه وافر ایشان به نقش و اهمیت خانواده دارد.

اجازه دهید کمی از موضوع خانواده فاصله بگیریم و نگاهی کلی به اندیشه‌های امام(ره) به‌عنوان معمار کبیر انقلاب اسلامی داشته باشیم. در آستانه سالروز رحلت ایشان از ابعاد شخصیت حضرت که همچنان ناشناخته است بگویید. در واقع اینکه چرا اغلب نسل کنونی انقلاب به‌خصوص نسل نوجوان و جوان، امام(ره) را به درستی نمی‌شناسند و عظمت ایشان را درک نکرده‌اند.

سیره عملی حضرت امام(ره) از رفتار با خانواده گرفته تا برخورد با سران کشورها، از شفقت و مهربانی با مستضعفان تا شدت با کفار و منافقین همه و همه می‌تواند الگوی جامع و کاملی را پیش روی نسل‌های مختلف قرار دهد. امام بزرگوار همیشه بر محور و مدار توحید و خداجویی و مردم‌باوری حرکت می‌کردند و همین باعث محبوبیت شخصیت ایشان در میان آزادگان و ملت‌های جهان شده بود. پاسداشت مقام و شخصیت الهی حضرت امام(ره) پاسداشت همه خوبی‌هاست.

متأسفانه منحرفان و مخالفان نظام همواره در پی تحریف اندیشه‌های امام(ره) بودند و حتی در سال‌های اخیر درفضای رسانه‌ای و مجازی اقدامات گسترده‌ای در این زمینه داشتند. به‌نظر شما چگونه می‌توان مقابل این تحریف‌ها و اقدامات معاندین ایستاد و چهره و اندیشه واقعی امام(ره) را به نسل جدید معرفی کرد؟

حضرت امام(ره) با اندیشه‌های تابناک خویش و با اخلاص مثال‌زدنی و با ویژگی یکی بودن قول و فعل‌شان ضمن نفوذ در جان‌ها و قلب‌ها، با همت و مجاهدت بسیار، مسیر تاریخ را دگرگون ساختند. این شخصیت سترگ تاریخ همواره مورد هجمه دشمنان قرار داشته‌اند، حتی بعد از رحلت ایشان میزان و حجم هجمه‌ها و حملات دشمن برای تخریب و تحریف شخصیت ایشان مضاعف هم شده است که خود این موضوع نشان از پویایی و زنده بودن افکار، اندیشه‌ها و راه آن زعیم عظیم امت اسلام دارد.

دشمنان اسلام و انقلاب درپی آنند که شخصیت کم‌نظیر عالم اسلام را با القای شبهات و سؤالات بی‌اساس تحریف کنند و چهره‌ای دگرگونه از ایشان به جامعه به‌ویژه نسل جوان معرفی کنند. تقویت گفتمان دینی، پاسخ به شبهات از مسیر عقلانی، به دور از احساس، توجه به روش‌های نوین تخاطب با نسل‌های نو مانند دهه اول انقلاب جامعه‌پذیری افکار و منویات ایشان باید در کانون توجه فرهیختگان و دلسوزان قرار گیرد. در این میان نقش روحانیون و نخبگان فکری و فرهنگی در شکست توطئه‌های دشمن بسیار مهم و کارساز تلقی می‌شود.

خلف صالح امام(ره) و کشتی‌بان فکور و مقتدر انقلاب حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با درایت و تیزبینی همیشگی خویش، بارها درخصوص خطر تحریف شخصیت و اندیشه حضرت امام(ره) هشدار و انذار لازم را داده‌اند و در یکی از این موارد می‌فرمایند که اگر شخصیت امام تحریف شد، بد معرفی شد، غلط معرفی شد، همه این خطرات بزرگ متوجه ملت ایران خواهد شد. وقتی رهبر معظم انقلاب به‌عنوان بزرگ‌ترین پاسدار ساحت اندیشه امام(ره) بارها و بارها دغدغه‌مندی خود را مطرح کرده‌اند این وظیفه همه متولیان امر فرهنگ در جمهوری اسلامی است که با تلاشی مضاعف به فریضه «جهاد تبیین» عمل کنند و در اشاعه افکار نورانی امام عزیز گام بردارند.

یکی از راه‌های عملی مبارزه با اقدامات معاندین مرور و تکرار اندیشه‌های امام(ره) و شناخت بهتر و دقیق‌تر شاکله فکری و ساحت اندیشه ایشان است. ما هر ساله در ایام سالگرد ارتحال جانسوز حضرت امام(ره) این فرصت را در اختیارداریم تا با بسیج امکانات رسانه‌ای به‌ویژه ظرفیت عظیم صدا و سیما و سایر نهادهای فرهنگی، به تبیین اهداف و سیره علمی و عملی امام بزرگوار بپردازیم.

پیر و صحبت شما و دغدغه‌های همیشگی‌تان، متولیان تربیتی و آموزشی، مدارس و دانشگاه‌ها چه اقدام درستی می‌توانند در این زمینه داشته باشند؟ چه راهکارهای عملی پیشنهاد می‌کنید؟

شاید نخستین گام در راه ترویج اندیشه امام(ره) بین جوانان این باشد که ما با دغدغه‌ها، نظرات و نگرش‌های نسل جوان آشنا شویم. به هر حال ما با نسلی مواجه هستیم که با امام(ره) یک فاصله زمانی نسبتا طولانی دارند. همچنین باید به این نکته توجه داشته باشیم که همه نهادهای فرهنگی نگاه مقطعی و رفع تکلیفی در فعالیت‌های خود را کنار بگذارند. زیرا نوجوانان و جوانان ما یک نسل کاملا متفاوتی شده‌اند و هر کاری را نمی‌پسندند. یعنی باید یک پذیرش درونی را در مخاطب به‌وجود آورد. باید اول خوب اقناع شوند و بعد آن را بپذیرند. اینجاست که انجام کارهای فرهنگی با رویکرد اقناعی ضرورت پیدا می‌کند. با این نسل باید به دور از تعصب و از موضع برابر گفت‌وگو کرد. حتی اگر در جایی کوتاهی کردیم و مشکلی بود باید قبول کنیم. اگر نسل جوان این روحیه انصاف و انتقادپذیری را در ما ببینند بی‌شک با ما همراه می‌شود.

ممکن است به مصداقی اشاره کنید؟

کار فرهنگی فقط چاپ کتاب، جزوه و مقاله و یا اجرای سمینار و همایش نیست. دشمنان قالب و ابزارهایی برای ایجاد شبهه به‌خصوص در زمینه شخصیت امام(ره) دارند که باید به آن توجه داشت. نوعا از طریق کلیپ، فیلم و یا مستندهای کوتاه و بلند مطرح می‌شود و آن وقت ما می‌خواهیم در مقابلش فقط کتاب بنویسیم. چه زمانی این کتاب‌ها به پیام‌های مخاطب‌پسند تبدیل می‌شود؟! ما هرچه به شبهات پاسخ دهیم باز هم دشمنان کار خودشان را می‌کنند و باید همیشه حواس‌مان جمع باشد، اما حرف من این است که به یک تغییر جدی در رویکرد، به‌ویژه در این مؤسسه نیازمند هستیم و امیدوارم در نشست‌هایی که داریم به این هدف برسیم. اگر امروز از تدوین برنامه ۵ساله مؤسسه صحبت می‌کنیم برای متناسب‌سازی با شرایط جدید است.

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی به عنوان سنگربان اول حفظ و حراست از اندیشه های حضرت امام درمقابل تحریفات و برداشت های ناصواب و در چارچوب وظایف محوله قانونی خود با بهره برداری از ظرفیت کارشناسان و متخصصان و علاقه مندان به حوزه امام و انقلاب، توانسته گام های کوچک اما مؤثری را در این جهت بردارد.

۲ فعالیت مهم واحد رصد

- انتشار مجلات در حوزه کودک و نوجوان، برگزاری نمایشگاه‌ها، مسابقات، نشست‌ها و فعالیت‌ها در زمینه هنرهای تجسمی، موسیقی، شعر و داستان با رویکرد ترویجی از اهداف مهم این موسسه به شمار می‌رود.
- واحد رصد دارای چند میلیون سند مکتوب و غیر مکتوب غنی است که در سال‌های اخیر پس از تبدیل شدن به منابع دیجیتال، در حال فرآوری، موضوع‌بندی و هوشمندسازی است تا دستیابی به آنها برای محققان تسهیل شود.

راه‌اندازی واحد رصد برای دفاع از اندیشه امام (ره)

مدتی است «واحد رصد» در مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) کار خود را شروع کرده و هدف اصلی این واحد شناسایی شبهات و سؤالات پیرامون حضرت امام(ره) و پاسخگویی به موقع آنهاست. طبیعتا یکی از دستگاه‌های اصلی که می‌تواند در حوزه فرهنگی و تبلیغی کمک شایانی به مؤسسه انجام دهد، سازمان تبلیغات اسلامی است. ظرفیت‌های فرهنگی، هنری و رسانه‌ای موفق و بزرگی که در اختیار سازمان تبلیغات اسلامی است، می‌تواند کمک شایانی به ترویج اندیشه نورانی حضرت امام(ره) کند. شرایط به‌گونه‌ای است که زمان برای دسته‌بندی سیاسی و جناحی نداریم. این مجموعه متعلق به نظام و امام(ره) امت است و با این رویکرد به دفاع از اندیشه حضرت امام(ره) می‌پردازیم.

روشنا

نوآوری‌های سیاسی امام(ره) خواندنی شد

کتاب «نوآوری‌های سیاسی امام خمینی(ره)» نوشته علی داستانی بیرکی، توسط مؤسسه چاپ و نشر عروج، وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره) منتشر شد. این کتاب اندیشه نوگرایانه امام خمینی(ره) را به‌عنوان عالمی شیعه از طریق استنباط عقلی و اجتهاد، قرائتی پویا، جامع و تأثیرگذار در عرصه سیاسی و اجتماعی از اسلام ارائه و مورد کنکاش قرار می‌دهد؛ چراکه امام خمینی(ره) با عنایت به نیازها، خواسته‌ها و مشکلات موجود و پیش‌روی جامعه به‌دنبال راهکارهای عقلانی، کارآمد و پویا از متون اولیه یعنی منابع اسلام بود و ایشان این مهم را در پیوند فقه و سیاست در راستای اداره امور جامعه به شکل نوآورانه مطرح و اجرایی کرده‌اند.

شرح دعای سحر

شرح دعای سحر نخستین تالیف امام خمینی(ره) است که در سال ۱۳۴۷ به رشته تحریر درآمد. این کتاب به زبان عربی در شرح و تفسیر دعای سحر نوشته شده است. امام(ره) در این اثرشان به نظرهای استاد خود مرحوم آیت‌الله شاه‌آبادی اشاره‌های متعددی کرده‌اند. کتاب پس از اصلاح و مقابله با نسخه‌های موجود در مؤسسه تنظیم و حفظ آثار امام خمینی(ره) منتشر شده‌است.

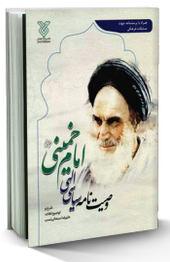

وصیت‌نامه سیاسی الهی امام خمینی(ره)

وصیت‌نامه حضرت امام خمینی(ره) عصاره همه سفارش‌هایی است که در طول حیات پربرکت خویش برای امت بیان فرمودند. این وصیت‌نامه، دستورالعمل تداوم انقلاب اسلامی و حفظ عزیزترین یادگار او یعنی نظام جمهوری اسلامی بر محور ولایت‌فقیه است. امام خمینی(ره)، این وصیت‌نامه را در تاریخ بیست‌وششم بهمن‌ماه ۱۳۶۱ نوشتند و یک نسخه آن، طی پیامی در تاریخ ۱۳۶۲/۴/۲۲ به مناسبت افتتاح نخستین دوره مجلس خبرگان، نزد خبرگان مردم به امانت گذاشته شد و بار دیگر پس از انجام تغییراتی در آن در تاریخ ۱۳۶۶/۹/۱۹ به دستور ایشان و با حضور آیت‌الله خامنه‌ای (رئیس‌جمهور وقت)، حجت‌الاسلام سیداحمد خمینی، ریاست مجلس شورای اسلامی، ریاست قوه قضاییه و... در حضور خود حضرت امام(ره) در ۲ نسخه تحویل مجلس خبرگان و آستان قدس رضوی شد.

نگاه

برآستان آفتاب

امام خمینی(ره) شخصیت کاریزماتیک و بی‌نظیر تاریخ بود و همین‌امر موجب ماندگاری یاد و راه ایشان تا سال‌ها بعد از رحلت‌شان است. خوانش گذرا از زندگی این معمار کبیر انقلاب خالی از لطف نیست. در ادامه با تماشای چند تصویر، گوشه‌ای از زندگی ایشان را مرور می‌کنیم.

خانه امام خمینی(ره) در محله جماران، با تاریخ انقلاب گره خورده است؛ خانه‌ای کوچک، ساده و به دور از تجملات که بنیانگذار انقلاب اسلامی تا پایان عمر در آن زندگی کرد و بخشی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین تصمیمات کشور در همین خانه کوچک واقع در محله جماران گرفته شد. این خانه بدون هیچ برنامه‌ریزی قبلی به‌عنوان محل سکونت بنیانگذار انقلاب انتخاب شد. پس از پیروزی انقلاب، امام خمینی(ره) همراه با خانواده تا ماه‌های آخر سال ۱۳۵۸ در شهر قم حضور داشتند، اما پس از آنکه ایشان دچار ناراحتی قلبی شدند، در اواخر سال ۱۳۵۸ به توصیه پزشکان برای درمان به تهران آمدند. امام در ابتدا در خانه‌ای واقع در محله دربند ساکن شدند و در بیست‌وهشتم اردیبهشت ۱۳۵۹ از دربند به جماران نقل‌مکان کردند.

یکی از فرازهای مهم تاریخ روابط ایران و شوروی که نام گورباچف در آن به چشم می‌خورد، ماجرای نامه امام خمینی(ره) به رئیس اتحاد جماهیر شوروی است. یازدهم دی‌ماه ۱۳۶۷، رهبر بزرگ‌ترین انقلاب دینی جهان برای «میخائیل گورباچف» رهبر بزرگ‌ترین حکومت کمونیستی دست به قلم برد و در نامه‌ای به آخرین رئیس‌جمهور اتحادیه جماهیر شوروی نوشت که «از این پس کمونیسم را باید در موزه‌های تاریخ سیاسی جهان جست‌وجو کرد.» گورباچف از این نامه استقبال کرد و چند هفته بعد با اعزام «شواردنادزه» وزیر خارجه وقت خود به تهران به نامه امام پاسخ گفت، اما پاسخ او نشان داد که از درک عمق و کنه پیام معنوی امام(ره) عاجز است. تنها ۴سال زمان کافی بود تا همانطور که رهبر فقید انقلاب پیش‌بینی کرده بود، بزرگ‌ترین داعیه‌دار کمونیسم جهان به موزه تاریخ برود! پیام تاریخی امام به گورباچف توسط هیأتی ۳نفره متشکل از آیت‌الله جوادی‌آملی، محمدجواد لاریجانی و مرحومه مرضیه حدیدچی (دباغ) در تاریخ ۱۳دی به وی ابلاغ شد.

امام خمینی(ره) نگاه ویژه‌ای به زنان داشتند؛ از همین رو انقلاب اسلامی بسترهای لازم شکوفایی و بازگشت هویت، مقام و منزلت زنان را فراهم ساخت تا آنجا که این قشر اثرگذار جامعه بتوانند بینش سیاسی، فرهنگی و اجتماعی خویش را بازیابند؛ زیرا در اندیشه امام (ره)، زن علاوه بر اینکه قادر به نقش‌آفرینی در فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی است، توانایی حضور در عرصه‌های اقتصادی، خودکفایی و تقویت بنیه سیاسی را نیز دارد و می‌تواند سختی‌ها را درنوردد و همگام با مردان در عرصه‌های مختلف گام بردارد و افتخارآفرین امت و ملت خود باشد.

وقف دوران جوانی در راه خداوند و اسلام و جمهوری اسلامی توصیه‌ای است که امام خمینی(ره) در وصیتنامه خود به آن اشاره دارند. در جلد ۲۱ صحیفه امام صفحه ۴۱۱ آمده است: «برادران! شما این اوراق را قبل از مرگ من نمی‌خوانید. ممکن است پس از من بخوانید. در آن وقت من نزد شما نیستم که بخواهم به نفع خود و جلب‌نظرتان برای کسب مقام و قدرتی با قلب‌های جوان شما بازی کنم. من برای آنکه شما جوانان شایسته‌ای هستید علاقه دارم که جوانی خود را در راه خداوند و اسلام عزیز و جمهوری اسلامی صرف کنید تا سعادت هر دو جهان را دریابید.»